

Motion

1975/76: 2548

av herr Fäldin m. fl.

med anledning av propositionen 1975/76:207 om finansiering av stålverk i Luleå

Sammanfattning

Centern stödjer en utbyggnad av NJA i Luleå. En stålverksutbyggnad bör enligt centern bli en god bas för en industrialiseringsutveckling i Norrbotten och övre Norrland.

Centerpartiet är kritiskt till det beslutsunderlag som regeringen nu har presenterat. Det är omöjligt att utan närmare uppgifter med bl. a. kostnadskalkyler binda sig för riktlinjer om en produktion om 2,5 milj. ton ämnen. Dessutom måste projektet noggrant vägas samman med övrig stålindustriell utveckling i Sverige. Centerpartiet kan alltså inte acceptera att binda sig för regeringens riktlinjer med nuvarande beslutsunderlag. Däremot godkänner vi föreslagna investeringsanslag om 450 milj. kr. för budgetåret 1976/77.

I avvaktan på bättre beslutsunderlag vill centerpartiet slå fast följande:

- Ett metallurgiskt centrum skall byggas ut i Luleå.
- NJA-utbyggnaden skall utformas på ett sådant sätt att vidareförädling i hela övre Norrland underlättas.
- Övriga delar av övre Norrland skall tillföras arbetstillfällen i den storleksordning som den nu planerade stålverksutbyggnaden beräknas ge med syfte att åstadkomma inomregional balans.

Regeringens förslag

När Stålverk 80 behandlades i riksdagen år 1974 beräknades projektet ge sysselsättning åt 2 300 personer. Kapitalbehovet låg på 4 600 milj. kr., och produktionen av ämnen planerades till 4,0 milj. ton/år.

Sedan dess har investeringskostnaderna skjutit i höjden, och för år 1975 räknade man med ett kapitalbehov om 8,0 miljarder kr. Med valsverk i Gävle och Luleå skulle de totala kostnaderna kunna uppgå till minst 13 miljarder kr. i 1975 års priser.

Regeringen presenterar nu ett modifierat Stålverk 80-projekt – en utbyggnad av NJA. Riksdagen har att ta ställning till ett förslag till riktlinjer för fullföljande av projekteringen av en stålverksutbyggnad i Luleå. För finansieringen av den fortsatta projekteringen krävs enligt regeringsförslaget 450 milj. kr. för budgetåret 1976/77. Det nya modifierade stålverksprojektet skall även det ge 2 300 människor anställning, men produktionen skall en-

dast uppgå till 2,5 milj. ton. stålämnen. Hur stort kapitalbehovet kan tänkas bli uppges inte i propositionen. Regeringen räknar också med att ett bandvalsverk i Gävle skall ta emot stålämnen från Luleå för vidarebearbetning. Under en relativt lång övergångsperiod kommer en del av NJA:s ämnesproduktion att exporteras.

För bandvalsverket i Gävle beräknas kapitalbehovet uppgå till 2 miljarder kr. och sysselsättningen till ca 500 personer. Departementschefen anser att statlig medverkan i valsverket vid NJA är motiverad, förutsatt att rimliga förhandlingsresultat kan uppnås.

Detaljerat beslutsunderlag beräknas föreligga i början av år 1977 när det gäller projekteringen vid NJA. Detsamma gäller för bandvalsverket i Gävle. Beträffande ämnesverket är projekteringsarbetet inriktat på att medge leveranser under år 1981.

Som skäl för nedbantningen anför departementschefen att ett ekonomiskt engagemang i såväl stålverket som de båda valsverken ställer alltför stora krav på finansiella resurser samtidigt som högst betydande förluster skulle kunna påräknas under de första verksamhetsåren.

Centerns principiella målsättning för utbyggnaden av NJA

Vi ser stålverksprojektet som betydelsefullt både för sysselsättningen och för vidareförädlingen av malmen. Utbyggnaden av NJA är betydelsfull, eftersom den skapar förutsättning för ett industrialiseringsprogram för hela övre Norrland. Vi anser att utbyggnaden i Luleå inte får ske på bekostnad av övriga delar av övre Norrland. En intensiv regionalpolitisk insats för vidareförädling av malmen och en uppbyggnad av verkstadsindustri är en förutsättning för att lösa de inomregionala problemen.

De kalkyler som nu presenteras av regeringen är ytterst knapphändiga. I stort sett anges enbart en produktionsnivå om 2,5 milj. ton samt en ökad sysselsättning med 2 300 arbetstillfällen. Även grundläggande kostnadskalkyler saknas. Utbyggnaden i Luleå måste också ses mot bakgrund av övrig stålindustriell utveckling i landet. Här råder också betydande oklarheter. Vi anser inte att det är möjligt att ta ställning till riktlinjer för stålverksutbyggnaden på grundval av de ytterst knapphändiga uppgifter som regeringen lämnat. Vi accepterar att 450 milj. kr. förs till NJA för budgetåret 1976/77, men vi kräver samtidigt betydligt bättre och utförligare beslutsunderlag före den slutliga utformningen av stålverksutbyggnaden.

Vi anser att det både är naturligt och väl motiverat att räkna med Luleå som ett metallurgiskt centrum. Det är emellertid viktigt att ta hänsyn till branschens hela utveckling. Det är också betydelsefullt att projektet utformas på ett sådant sätt att vidareförädling och bearbetning underlättas i hela övre Norrland.

NJA bör göras till ett slagkraftigt stålverk, som även vid mycket olika konjunkturer kan variera sin produktion. Självfallet måste projekteringen

inriktas på att införskaffa bästa möjliga utrustning. Arbetsmiljöaspekter och åtgärder för låg energiförbrukning bör vara viktiga delar i planeringsarbetet. Riksdagen måste ha möjlighet att överväga sådana alternativ och inte låsa fast sig i en redan bunden planering. När riksdagen skall ta ställning till riktlinjerna för stålverksutbyggnaden, måste det också finnas möjlighet att göra överväganden och ändringsförslag.

Planeringsarbetet bör också inbegripa att man i möjligaste mån söker utnyttja svenskt metallurgiskt kunnande och produkter tillverkade inom landet. Redan i och med leveranser till stålverksutbyggnaden bör alla möjligheter tas till vara att få en industriell utbyggnad i övre Norrland.

Luleå bör som vi tidigare slagit fast göras till ett metallurgiskt centrum. I detta inbegriper vi också en utvidgning av forskningsinsatserna i Luleå. För framtiden och på lång sikt gäller det att utveckla teknik på det metallurgiska området som ger goda och stimulerande arbetsmiljöer, högklassiga produkter och låg energiförbrukning.

Spridning av arbetstillfällen i hela övre Norrland

Regeringens centraliseringspolitik med ortklassificeringen har inneburit och kommer för Norrbottens del att i allra högsta grad leda till ökad regional obalans. Skillnaderna i sysselsättnings- och inkomstmöjligheter och när det gäller möjligheter till service ökar. Just för övre Norrlands del är det viktigt att statsmakterna skapar förutsättningar för inomregional balans. Som stålverksutbyggnaden nu planeras finns det stor risk för att allvarliga problem kommer att uppstå för övriga delar av regionen samtidigt som överhettingsproblem uppstår i Luleå. Ett alternativ bör skapas, där vidareförädling av den norrländska malmen kan komma hela regionen till del i form av ökad sysselsättning. NJA-utbyggnaden är ett ypperligt tillfälle att utnyttja för industrialisering av hela övre Norrland, och tillfället får inte försummas. Vi anser att regeringen bör ta initiativ till en sådan vidareförädling i övriga delar av övre Norrland.

Det kan nämnas att lokaliseringsstödet till Norrbotten under perioden 1965–1975 uppgick till något över 400 milj. kr., varav ca en fjärdedel var bidrag och tre fjärdedelar lån. Totalt beräknas sysselsättningen i de företag i Norrbotten som erhållit lokaliseringsslån ha ökat med 2 255 personer. Till det nu aktuella stålverksprojektet kommer flera miljarder kronor att garanteras av statsmakterna i olika former, och sysselsättningen beräknas alltså enligt regeringens förslag öka med 2 300 personer. En fortsatt vidareförädling skulle med relativt låga investeringskostnader kunna skapa betydande sysselsättningsökningar i övre Norrland. Dessa åtgärder skall dessutom kombineras med andra regionalpolitiska åtgärder. Det gäller bl. a. jord- och skogsbruket, som bör kunna spela en stor roll för den regionala balansen inom området.

Totalt bör övriga delar av övre Norrland tillföras arbetstillfällen av den-

storleksordning som den nu planerade stålverksutbyggnaden beräknas ge, med syfte att åstadkomma inomregional balans.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställer vi

att riksdagen vid sin behandling av propositionen 1975/76:207 beslutar

1. att beträffande stålverksutbyggnaden låta anstå med fastställande av riktlinjer i avvaktan på bättre beslutsunderlag,
2. att godkänna regeringens förslag till investeringsanslag för budgetåret 1975/76 om 450 milj. kr.,
3. att uttala att det modifierade stålverksprojektet utformas för att underlätta etablering av vidareförädlingsindustrier i övriga delar av övre Norrland,
4. att uttala att övriga delar av övre Norrland skall tillföras arbetstillfällen av den storleksordning som den nu planerade stålverksutbyggnaden beräknas ge, med syfte att åstadkomma inomregional balans,
5. att uttala att forskning bör bedrivas för att utveckla metoder på stålverksområdet, vilka åstadkommer en god och stimulerande arbetsmiljö samt låg energiförbrukning, i enlighet med vad som anförts i motionen.

Stockholm den 5 maj 1976

THORBJÖRN FÄLLDIN (c)

KARIN SÖDER (c)

TORSTEN BENGTSON (c)

i Jönköping

BENGT SJÖNELL (c)

JAN-IVAN NILSSON (c)

i Tvärålund

ELVY OLSSON (c)

i Hölö

IVAN SVANSTRÖM (c)

MAJ PEHRSSON (c)

LENNART MATTESSON (c)

i Lane-Herrestad

JOHANNES ANTONSSON (c)

FRITZ BÖRJESSON (c)

i Glömminge

BERTIL JONASSON (c)

ERIC CARLSSON (c)

i Vikmanshyttan

THORSTEN LARSSON (c)

i Staffanstorp

SONJA FREDGARDH (c)

ANDERS DAHLGREN (c)

CLAES ELMSTEDT (c)

